

Studenters tidsbruk – grunnskolelærer- utdanning 1. til 7. trinn

Norwegian Pre-service Primary Teachers' Workload

James Gray

OsloMet – storbyuniversitetet

james.gray@oslomet.no

Geir Martinussen

OsloMet – storbyuniversitetet

gema@oslomet.no

SAMMENDRAG

Undersøkelser av studenters tidsbruk har oftest foregått ved at studentene ved et mer eller mindre tilfeldig tidspunkt i året har blitt bedt om å anslå sin gjennomsnittlige arbeidstid per uke, gjeldende for hele året. En slik måte å undersøke på har metodiske svakheter: det er vanskelig for studentene både å huske dette i ettertid og å anslå hvordan det blir i resten av studieåret. For å unngå slike svakheter ba vi i vår undersøkelse lærerstudenter føre logg over arbeidstiden sin i utvalgte uker. Vi undersøkte på denne måten i to årskull i grunnskolelærerutdanningen for 1. til 7. trinn, GLU1–7, over ett år. Våre resultater tyder på at lærerstudenter i gjennomsnitt jobber over 35 timer studierelatert og over 40 timer totalt sett per uke. Vi har også sammenliknet våre data med data fra Studiebarometeret (www.studiebarometeret.no), der NOKUT om høsten ber studentene oppgi antatt gjennomsnittlig arbeidstid. Våre resultater samsvarer relativt godt med resultatene fra NOKUT, men vi diskuterer blant annet hvorvidt NOKUT også burde trukket inn andre aktiviteter som studierelaterte.

Nøkkelord

studenters tidsbruk, Studiebarometeret, grunnskolelærerutdanning

ABSTRACT

Norwegian studies of students' workload have most often been conducted by asking students at a more or less arbitrary point in the year to estimate their average workload per week for the whole year. Such a method has weaknesses: it is difficult for students to remember their workload in retrospect, and to estimate how it will be in the rest of the academic year. To avoid such weaknesses, we have asked the students in our study to log their hours in a diary for selected weeks. We studied two cohorts of pre-service pri-

mary teachers over the course of an academic year. Our results indicate that pre-service teachers work over 35 hours on their studies and over 40 hours in total per week. We have also compared our data with data from the Norwegian national student survey (www.studiebarometeret.no), where each autumn the Norwegian Agency for Quality Assurance in Education (NOKUT) asks students to give an estimate of their average workload per week. Our results correspond well with the results from NOKUT, but we also discuss whether NOKUT's definition of study activities is too narrow.

Keywords

students' workload, Norwegian national student survey, pre-service teacher training

INNLEDNING

Hver høst gjennomfører NOKUT, Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen, en undersøkelse kalt «Studiebarometeret». Studiebarometeret er en nasjonal spørreundersøkelse hvor studenter vurderer kvaliteten i studieprogrammer ved norske høyskoler og universiteter (NOKUT udatert-a). I undersøkelsen er det blant annet noen spørsmål som handler om studenters tidsbruk. I likhet med undersøkelsene fra NOKUT, har undersøkelser av lærerstudentenes arbeidstid vanligvis foregått ved at studentene en gang i løpet av året bes om å angi gjennomsnittlig arbeidstid per uke – gjennom året. Dette er det vanskelig å angi i ettertid. Det er lett å relatere gjennomsnittlig arbeidstid gjennom året til for eksempel siste uke – eller de siste ukene (Chambers, 1992).

Basert på resultatene fra Studiebarometeret har sentrale personer, for eksempel skoledirektøren i Oslo, uttrykt at lærerstudenter jobber for lite og ikke er vant til en vanlig arbeidsuke (Ruud, 2008; Tønnessen & Larsen, 2016; Tønnessen & Setten, 2014). Martinussen og Smestad (2011) peker i en undersøkelse på at lærerstudenter brukte rundt 40 timer per uke direkte til studier. Dersom andre studierelaterte aktiviteter, så som arbeid i skole eller SFO/AKS, leksehjelp og så videre, ble tatt med, viste det seg at lærerstudentene i tillegg jobbet fire timer per uke direkte studierelatert. I denne undersøkelsen ble ikke studentene spurt om tidsbruk til lønnet arbeid som ikke var studierelatert, noe som ifølge senere undersøkelser viser seg å representere 6–8 timer per uke.

Vi gjorde et pilotforsøk våren 2014. På bakgrunn av resultatene skrev vi en kronikk i Aftenposten (Martinussen & Gray, 2014). NOKUT svarte på kronikken med at de innså at det var svakheter i målingen deres (Skodvin & Lid, 2014). De endret noen av spørsmålene i Studiebarometeret, slik at blant annet praksis ble vektlagt på en bedre måte. Tiden brukt på studier ble langt høyere i påfølgende år (Bakken, Damen & Keller, 2015). Et spørsmål vil da være hvorvidt tallene fra NOKUT for de siste årene gir et bedre bilde av situasjonen. Med bakgrunn i det ovenstående vil vi forsøke å belyse følgende problemstilling:

Hvor mye arbeider lærerstudenter studierelatert og totalt sett?

I denne artikkelen ser vi på Grunnskolelærerutdanningen for 1. til 7. trinn, GLU1–7, andre år, ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA), nå OsloMet, i studieårene 2014–2015 og 2015–2016. Vi sammenlikner våre resultater med resultatene fra NOKUT og drøfter hvorvidt andre aktiviteter enn de NOKUT har med, er direkte studierelatert. Vi har dessuten bedt studentene oppgi tidsbruk på annet lønnet arbeid.

Når vi i det følgende omtaler «tid direkte til studier», omfatter det summen av det NOKUT kaller «Organiserte læringsaktiviteter» og «Ikke organisert studieinnsats». Når vi omtaler «tid til direkte studierelaterte aktiviteter», har vi i tillegg tatt med arbeid i skole og SFO/AKS, tid brukt til leksehjelp til egne eller andres barn og tid brukt til å følge med på skolerelaterte ting i media. Tilsvarende gjorde Martinussen og Smestad (2011) i sin undersøkelse.

BAKGRUNN

Det er viktig at informantene i en tidsbruksundersøkelse har en eksakt og riktig forståelse av spørsmålene som stilles. Hva som er arbeid er ikke klart definert for studenter, heller ikke hva som er relevant for studiet (Chambers, 1992; Martinussen & Smestad, 2011). Chambers (1992, s. 146) sier at: «... there are problems surrounding what students actually define as 'work': many music students, for example, do not count all or even any of the time they spend listening to music as time spent working, just as literature students often regard novel-reading as 'a pleasure'». Det er ifølge Kember (2004) også mange andre faktorer som kan påvirke tallene som oppgis i slike spørreundersøkelser: «The estimates can be influenced by many extraneous factors, so are commonly unreliable and even wildly inaccurate» (Kember, 2004, s. 166).

Martinussen og Smestad (2011) ba studenter i det som da var allmennlærerutdanninga, ALU, ved HiOA, om å loggføre sin tidsbruk i fem uker i studieåret 2009–2010. Inspirert av Kember (2004) og Chambers (1992) intervjuet de studenter som oppga svært lave tall, og fant ut at disse studentene hadde misforstått spørsmålet om hva som skulle regnes som arbeidstid. Derfor hadde mange kun oppgitt undervisningstid eller kun tid til egenstudier. Martinussen og Smestad valgte da å regne ut et trimmet gjennomsnitt av datamaterialet (hvor de 10 % laveste og 10 % høyeste oppgitte tallene ble tatt ut av datasettet). Inkludert tid brukt på arbeid i skole og SFO i tillegg til arbeid på studier, kom det fram et gjennomsnitt på cirka 44 timer per uke til direkte studierelaterte aktiviteter. Som nevnt over, var ikke annet lønnet arbeid tatt med. I andre samtidige undersøkelser, hvor studenter anslo hvor mange timer de jobbet, viste gjennomsnittet seg å være 30 eller færre timer per uke (Frøseth & Smeby, 2007; Hovdhaugen, 2004; Ugreninov & Vaage, 2006; Aamodt & Terum, 2003). Martinussen og Smestads resultater tyder på at studentene ikke oppga arbeidsmengden gjennom året, særlig på grunn av praksisukene hvor de jobber langt mer enn ellers. På grunn av de store avvikene mellom deres og andre studier, foreslo Martinussen og Smestad at avvikene undersøkes videre ved at flere uker loggføres, og at et trimmet gjennomsnitt beregnes.

Pilotforsøket nevnt innledningsvis, ble gjennomført i slutten av skoleåret 2013–2014 blant GLU1–7-studenter ved HiOA. I gjennomsnitt oppga studentene i pilotforsøket at de brukte 40 timer per uke direkte til studier. I tillegg oppga de åtte timer per uke til lønnet arbeid. Dette er et markant avvik fra gjennomsnittet på 25 timer per uke med studiearbeid, som var rapportert i NOKUTs undersøkelse (NOKUT, udatert-b) for det samme kullet.

Som nevnt i innledningen, endret NOKUT noen av spørsmålene (Skodvin & Lid, 2014), og mens de i 2013 fant at studentene jobbet 25 timer per uke, økte tallet til cirka 34 timer i 2014. Dette gjaldt GLU1–7-studentene ved HiOA, men den samme tendensen gjorde seg gjeldende for GLU1–7-studenter i landet som helhet, noe følgende tabeller fra NOKUT viser (Pål Bakken, NOKUT, personlig kommunikasjon, 17. oktober 2016):

Tabell 1 Gjennomsnittlig antall timer ved GLU1–7 ved HiOA, data hentet fra Studiebarometeret, NOKUT

År	Organiserte læringsaktiviteter	Ikke organisert studieinnsats	Direkte til studier	Betalt arbeid	Totalt	% svar
2013	14,1	11,2	25,3	8,4	33,7	28
2014	19,0	15,1	34,1	7,4	41,5	67
2015	19,0	13,0	32,0	8,7	40,7	65

Tabell 2 Gjennomsnittlig antall timer ved GLU1–7 – landet som helhet, data hentet fra Studiebarometeret, NOKUT

År	Organiserte læringsaktiviteter	Ikke organisert studieinnsats	Direkte til studier	Betalt arbeid	Totalt	% svar
2013	15,1	10,0	25,1	7,5	32,6	36
2014	18,6	13,9	32,5	6,1	38,6	55
2015	19,2	13,3	32,5	7,7	40,2	64

Våren 2015 uttaler NOKUT følgende om undersøkelsen de foretok året før:

Fjorårets data om studentenes tidsbruk skapte en del debatt. En innvending som kom frem var at spørsmålene om tidsbruk ikke var presise nok, og at de ikke fanget opp all faglig studieaktivitet. Selvrapporing av tidsbruk er vanskelig, men vi mener at de endringene som ble gjort i spørreskjemaet har gitt mer pålitelige resultater. (Bakken et al., 2015, s. 16)

NOKUT nevner dessuten at et spørsmål om «total faglig tidsbruk» ble inkludert, at det ble presisert at også praksis skal inngå i anslaget, og at studentene i 2014 skrev inn et timetall ved hjelp av tastaturet, mens de i 2013 valgte et tall fra en rullegardin. Ut fra dette mener NOKUT «at fjorårets [2013] tall ikke er direkte sammenlignbare med årets [2014], og at den forbedrede spørsmålsstillingen er trolig årsaken til de høyere verdiene i år» (Bakken et al., 2015, s. 16).

METODE

På bakgrunn av pilotforsøket bestemte vi oss for å undersøke rapportert tidsbruk gjennom de to neste skoleårene. Vi valgte å gjøre det ved GLU1–7-utdanninga ved HiOA, andre år, siden det er disse studentene som svarer på Studiebarometeret til NOKUT. Vi var faglærere i matematikk for to av de fem parallelle klassene.

Vi gjennomførte undersøkelsen ti uker i 2014–2015 (fem uker i høstsemesteret og fem uker i vårsemesteret) og ni uker i 2015–2016 (fem uker i høstsemesteret og fire uker i vårsemesteret). I elleve av ukene samlet vi inn data fra hele kullet, og i de øvrige åtte ukene fra utvalgte klasser. Alle klassene hadde pedagogikk og matematikk – i tillegg hadde de utvalgte klassene, som vi var faglærere i matematikk for, henholdsvis naturfag og engelsk som valgfag i andre studieår (de andre klassene hadde andre valgfag).

Det var ikke mulig å samle inn data i helt tilfeldige uker. For eksempel var en del studenter bortreist på studietur en uke i året, noe som gjorde innsamling umulig i den uken. For innsamling fra hele kullet valgte vi stort sett uker der det var fellesopplegg, noe som forekommer hyppig gjennom studieåret. Ut fra piloten så vi at studentene generelt arbeidet vesentlig mer i eksamensukene enn ellers, men vi anså muligheten for å måle tidsbruken i de ukene for å være problematisk, siden det da ville være vanskelig å komme i kontakt med studenter og vanskelig for studenter å fokusere på dette. Vi har derfor trukket ut disse fire ukene og har bare forholdt oss til undervisningsukene samt praksis. Utenom eksamensukene omfattet et studieår cirka 32 uker. Det vi si at de 19 ukene hvor vi har samlet inn data utgjør cirka 30 % av studieukene utenom eksamensukene i perioden 2014–2016. I tillegg til at ukene med innsamling utgjør en vesentlig del av studieåret, er disse ukene fordelt over hele året, noe som gjør det sannsynlig at dataene som ble samlet inn, var representative for hele studieåret. Vi antok at studentene hadde mest arbeid i praksisukene, og valgte å ta med ei praksisuke hvert semester begge årene. For at ikke praksisukene skulle telle uforholdsmessig mye, har vi vektet for praksis, som utgjør seks av 32 uker (fratrasket eksamensukene) i løpet av studieåret, i beregninger av gjennomsnittene.

NOKUT har valgt en form for trimmet gjennomsnitt ved å se bort fra studenter som oppgir høyere tall enn 119 og lavere enn seks timer per uke. Tilsvarende har vi valgt å gjøre for å få en relevant sammenlikning mellom tallene fra NOKUT og våre tall. Med hensyn til våre data førte dette til at fem studenter som oppga å ha jobbet mindre enn seks timer i en av ukene, ble tatt ut av materialet. Tre av disse oppga for øvrig at de hadde vært syke flere av dagene.

Som nevnt tidligere samlet vi inn data fra hele kullet i elleve uker og i åtte uker fra utvalgte klasser. Dataene fra de elleve ukene med hele kullet gir også informasjon om hvordan tidsbruken i de utvalgte klassene er sammenlignet med resten av studentene i kullet. Vi gjennomførte t-tester for å sammenligne disse to gruppene. I åtte av de elleve ukene var det ingen statistisk signifikante forskjeller i total tidsbruk for disse to gruppene. Imidlertid er det statistisk signifikante forskjeller i tre av ukene, der den ene kan forklares med at en lærer var syk, og det ikke var undervisning, samt at i en av ukene hadde skolene vinterferie, noe som også medførte redusert undervisning ved HiOA. Dessuten er det grunn til å anta at studenter med barn i skolealder brukte mindre tid enn vanlig til studier den uka. Dette viser selvsagt at det er en svakhet å bruke klasser som et utvalg, men siden det ikke er statistisk signifikante forskjeller i åtte av elleve uker, mener vi at utvalget kan ansees å være representativt.

I loggføringa ba vi studentene ta med «All undervisning/forelesninger på HiOA, arbeid i kollokviégrupper (på HiOA og andre steder) og individuelt arbeid (hjemme og på HiOA, og også eventuell lesing av fag på reise for eksempel til og fra HiOA) ...». Videre ba vi dem om å fylle inn «tida dere har brukt gjennom hele uka til andre skolerelaterte ting, så som ekstrajobb med undervisning i grunnskolen, arbeid i AKS/SFO eller i andre sammenhenger med barn og unge, fulgt med i massemedia og deltatt i samtaler/diskusjoner om skole/undervisning og også tid brukt til eventuell leksehjelp til egne eller andres barn. Til slutt kommer en rubrikk du fyller inn i, dersom du har lønnet arbeid utenom studiene, og som ikke inngår i de andre punktene.» Vi valgte å spørre slik for å markere et skille mellom tid brukt direkte til studier, tid til annet studierelatert arbeid og tid til annet lønnet arbeid.

Vi delte ut skjemaene i undervisningstida i midten av ei uke og samlet dem inn i midten av neste uke. For praksisukene delte vi ut skjemaene umiddelbart før de skulle ut i praksis og samlet dem inn umiddelbart etter praksis. I tillegg holdt vi studentene orientert gjennom den digitale læringsplattformen Fronter, og vi la ut spørreskjemaer digitalt.

Studentene ble bedt om å føre timer på slutten av hver dag i ukene som ble undersøkt, dette for i størst mulig grad å unngå problemene med å anslå tiden i etterkant. Som faglærere til en del av studentene var vi ofte i samtale med dem, og vårt inntrykk er at mange førte timer hver dag. Vi spurte ikke om når studentene førte loggen, noe som selvsagt åpnet for at studenter fylte ut hele skjemaet i slutten av uken. Dette kan innebære usikkerhet i våre data. Imidlertid er det ikke usannsynlig at denne usikkerheten er til stede i mindre grad enn ved rapportering som kommer én gang i året, men dette har vi ikke forsøkt å måle.

I en undersøkelse som handler om personlig informasjon, er det flere faktorer som kan føre til feil i dataene. Selv om studentene fikk beskjed om at svarene ble behandlet anonymt, kan det ha vært en mistanke til stede hos enkelte om at det er mulig å identifisere svarene deres, spesielt fordi vi var faglærere til noen av studentene i undersøkelsen. Som nevnt ovenfor var vi ofte i samtale med studenter som vi var faglærere for, og vi opplevde at studentene hadde tillit til at svarene ble behandlet på en profesjonell måte, og at de svarte ærlig. Det er velkjent at rekkefølgen av spørsmål i en spørreskjemaundersøkelse kan påvirke svarene, og i vår undersøkelse har vi kun stilt spørsmål om tidsbruk. Disse faktorene gjør at vi ikke kan se bort fra at studenter har valgt å oppgi flere timer enn de faktisk har jobbet. Undersøkelsen fra NOKUT handler ikke kun om tidsbruk, den er dessuten gjennomført av en uavhengig institusjon, noe som kan medføre at disse feilkildene er til stede i mindre grad. Som nevnt tidligere, har det imidlertid vært mye oppmerksomhet i media rundt svarene om tidsbruk, slik at studenter også i NOKUTs undersøkelser (og undersøkelser fra andre institusjoner) vil kunne oppgi flere timer enn de faktisk har jobbet.

RESULTATER

I tabellene 3 og 4 nedenfor ser vi summen av ukentlige arbeidstimer, der vi har tatt med ukenumre, tid direkte til studier, tid til annet studierelatert, som inkluderer SFO/AKS/skole, leksehjelp og medier, samt totalt studierelatert tidsbruk. Ukene 41–42 og 16–17 var praksisuker, markert med P. I tabellen for 2014–2015 står «Nat» for klassen som har naturfag som valgfag (56 studenter), og i tabellen for 2015–2016 står «EngNat» for klassene som har henholdsvis engelsk og naturfag som valgfag (til sammen 65 studenter).

For enklere å kunne sammenlikne våre data med dataene fra NOKUT, har vi splittet opp det vi har kalt «Annet studierelatert», og latt «Skole/SFO/AKS, medier og leksehjelp» få egne kolonner (disse aktivitetene var ikke tatt med hos NOKUT).

Når tallene summeres, forekommer enkelte steder avvik på en tidel. Det skyldes avrundinger i datamaterialet i de ulike kolonnene.

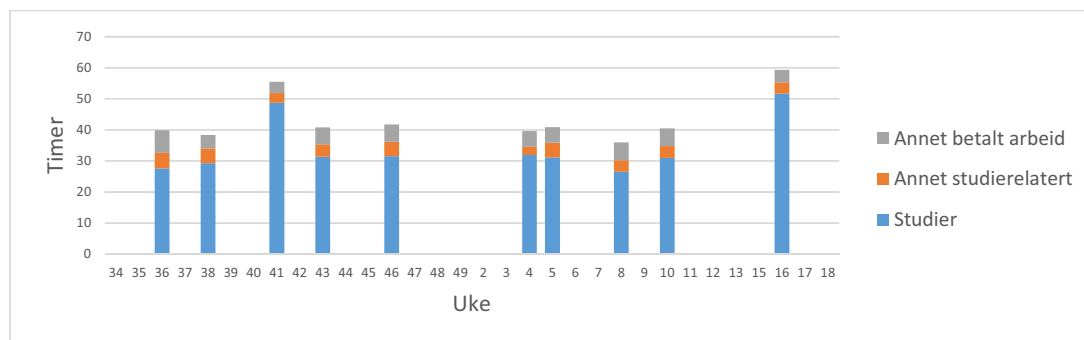
Tabell 3 Tidsbruk: Gjennomsnittlig antall timer for studieåret 2014–2015 hentet fra våre data

Uke	Utvalg	Studie	Annet studierelatert				Totalt Studie-relatert	Annet betalt arbeid	Totalt	Stand. Avvik Totalt	Svart	Svar %
			Skole/SFO/AKS	Leksehjelp	Medier	Totalt						
36–37	Nat	27.6	2.2	0.5	2.3	5.0	32.6	7.3	39.9	13,3	42	75%
38–39	Alle	29.3	2.1	0.5	2.2	4.8	34.0	4.3	38.3	12,4	101	62%
41–42P	Alle	48.7	0.9	0.5	1.8	3.2	51.8	3.6	55.5	12,8	122	74%
43–44	Nat	31.4	1.8	0.4	1.8	4.0	35.4	5.4	40.9	16,7	40	71%
46–47	Alle	31.5	2.4	0.3	2.0	4.7	36.2	5.6	41.9	13,8	116	71%
4–5	Nat	31.9	1.0	0.2	1.5	2.7	34.6	5.0	39.6	12,7	32	57%
5–6	Alle	31.2	1.9	0.6	2.2	4.7	35.8	5.0	40.8	13,5	100	61%
8–9	Alle	26.5	1.5	0.3	1.9	3.7	30.1	5.8	35.9	15,1	116	71%
10–11	Nat	31.0	1.9	0.3	1.6	3.8	34.8	5.7	40.5	14,1	48	86%
16–17P	Alle	51.7	1.1	0.3	2.2	3.6	55.4	4.0	59.3	12,4	128	78%
Gjennomsnitt		34.1	1.7	0.4	1.9	4.0	38.1	5.2	43.3		84.5	70.6 %
Vektet gj.snitt		33.8	1.7	0.4	1.9	4.0	37.8	5.2	43.0			

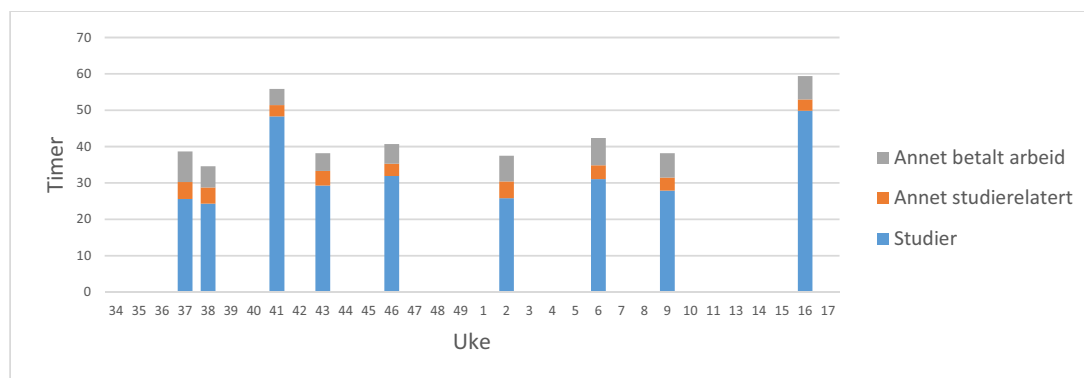
Tabell 4 Tidsbruk: Gjennomsnittlig antall timer for studieåret 2015–2016 hentet fra våre data

Uke	Utvalg	Studie	Annet studierelatert				Totalt studie-relatert	Annet betalt arbeid	Totalt	Stand. avvik totalt	Svart	Svar %
			Skole/SFO/AKS	Leksehjelp	Medier	Totalt						
37–38	Alle	25.6	1.3	0.5	2.9	4.7	30.2	8.4	38.7	14,7	73	48 %
38–39	EngNat	24.3	2.1	0.4	2.0	4.5	28.8	5.8	34.5	12,2	42	65 %
41–42P	Alle	48.3	0.7	0.3	2.1	3.1	51.4	4.5	55.8	10,3	62	41 %
43–44	EngNat	29.3	1.3	0.6	2.1	4.0	33.2	4.9	38.2	13,0	28	43 %
46–47	EngNat	31.9	1.5	0.2	1.7	3.4	35.3	5.4	40.7	14,4	44	68 %
2–3	Alle	25.8	2.5	0.4	1.7	4.6	30.3	7.1	37.4	12,8	91	60 %
6–7	Alle	31.1	1.5	0.4	1.9	3.8	34.9	7.5	42.5	13,4	107	70 %
9–10	EngNat	27.9	1.7	0.3	1.6	3.6	31.4	6.7	38.1	13,6	44	68 %
16–17P	Alle	49.9	0.9	0.2	2.0	3.1	53.0	6.4	59.5	12,2	63	41 %
Gjennomsnitt		32.7	1.5	0.4	2.0	3.9	36.5	6.3	42.8		61.6	56,0 %
Vektet gj.snitt		31.9	1.5	0.4	2.0	3.9	35.8	6.3	42.1			

I diskusjonen videre vil vi fokusere på «Studier», «Annet studierelatert», og «Annet betalt arbeid». Figurene nedenfor viser disse målingene for de ulike ukene gjennom studieåret. Ukene på akse er ukene i studieåret, så ukene der det er juleferie og påskeferie er ikke med. Eksamensperiode er som nevnt tidligere, ikke med i datamaterialet, og derfor forekommer heller ikke disse ukene (50 og 19–22 i 2014, og 50 og 18–21 i 2015) i figurene.

Figur 1 Tidsbruk: Gjennomsnittlig antall timer for studieåret 2014–2015 framstilt ut fra våre data

Figur 2 Tidsbruk: Gjennomsnittlig antall timer for studieåret 2015–2016 framstilt ut fra våre data

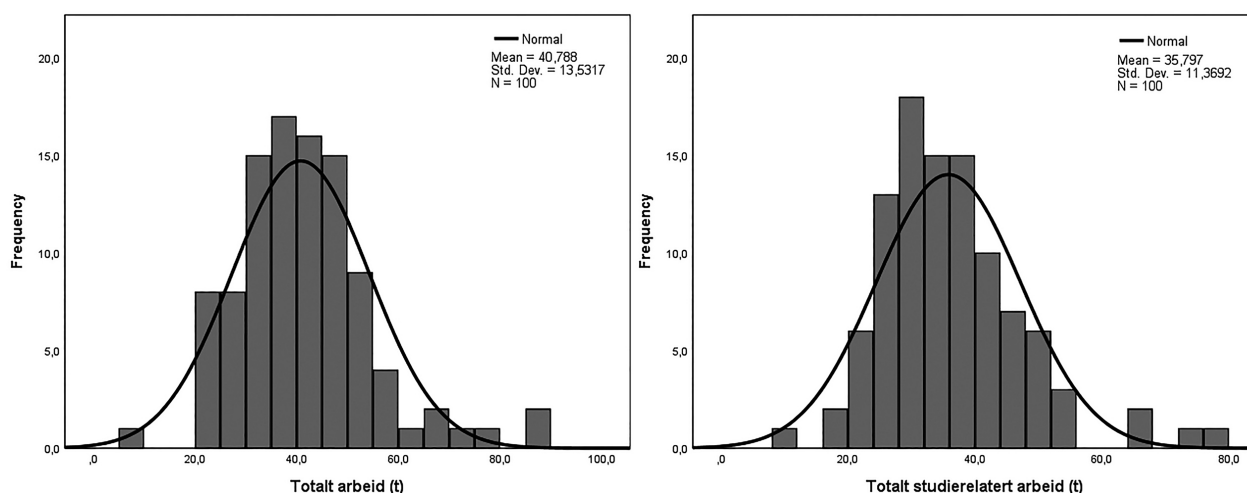
Ut fra tabellene og figurene ser vi en klar tendens til at det brukes mindre tid til studier i starten av studieåret og i vinterferieuka (uke 8 i 2015), og til at det i praksisukene brukes langt mer tid til studier. Samtidig ser det ut til at studentene «kompenserer» ved at de jobber mindre med «Annet studierelatert» og «lønnet arbeid» i praksisperiodene, mens de bruker mer tid til dette i starten av studieåret.

Som nevnt i «Bakgrunn og teori» og i Metod delen, er det mer enn det som vanligvis betegnes som «studier», som er relevant for studentenes lærerutdanning. Vi har tatt med det vi kaller «Annet studierelatert» i beregningen av det totale antall timer studentene bruker på studierelatert aktivitet. Som nevnt omfatter dette ekstrajobb med undervisning i grunnskolen og arbeid i AKS/SFO eller i andre sammenhenger med barn og unge, følge med i massemedia, deltakelse i samtaler/diskusjoner om skole/undervisning, samt til eventuell leksehjelp til egne eller andres barn.

Svarprosenten er rundt 70 % for de aller fleste ukene i tabellen 3 og 4. I studieåret 2015–2016 (tabell 4) var svarprosent rundt 40 % i noen uker, noe som trekker ned gjennomsnittet. Vi vet ikke hvorfor det har skjedd og ser ingen grunn til å ta disse ut fra datamaterialet.

Av kolonnene for standardavviket fra total arbeidstid ser vi at dette ligger mellom 10,3 og 16,7 timer. Det vil si at det til dels er stor spredning i datamaterialet. For eksempel arbeidet cirka 68 % av disse studentene mellom 25,2 og 51,2 timer i uke 43–44 i 2015. Spredningen er minst i praksisukene, som også er de ukene hvor studentene arbeider flest timer. For eksempel arbeidet cirka 68 % av studentene mellom 45,5 og 66,1 timer i ukene 41–42 i 2015.

I figur 3 har vi vist spredningen med eksempler for totalt studierelatert arbeid og totalt arbeid (totalt studierelatert pluss annet arbeid) fra ukene 5–6 i 2015. Det vises med en linje i hver graf en normalfordeling ut fra gjennomsnittet og standardavviket for dataene.

Figur 3 Histogram for totalt studierelatert arbeid og totalt arbeid (totalt studierelatert pluss annet arbeid) i ukene 5–6 i 2015 framstilt ut fra våre data

Mønsteret som vises her, er typisk for ukene utenom praksis: Fordelingen av totalt studierelatert arbeid er noe positivt skjevfordelt (det vil si at halen trekke seg litt lengere ut på den høyre siden enn på venstre), mens totalt arbeid er tilnærmet normalfordelt. Dette betyr at gjennomsnittet for totalt studierelatert arbeid blir trukket litt opp av de studentene som har jobbet veldig mye. Alle praksisukene i 2014–2015 var positivt skjevfordelt, mens praksisukene i 2015–2016 var tilnærmet normalfordelt. Ut fra datagrunnlaget er det ikke mulig å gi en forklaring for dette.

DISKUSJON

Gjennomsnittlig oppgitt tidsbruk på studier i 2014–2015 var 33,8 timer per uke – etter vekting for praksis. Gjennomsnittet på «annet studierelatert» var 4,0 timer per uke, altså jobbet studentene studierelatert 37,8 timer per uke. De oppga dessuten i tillegg gjennomsnittlig 5,2 timer per uke på annet lønnet arbeid. Det betyr at studentene hadde en ukentlig arbeidstid på gjennomsnittlig 43,0 timer per uke. I 2015–2016 var gjennomsnittlig tidsbruk på studier, etter vekting for praksis, 31,9 timer per uke, og iberegnet tidsbruk til «annet studierelatert» brukte de totalt studierelatert 35,8 timer per uke. I tillegg brukte de 6,3 timer til annet lønnet arbeid. Totalt jobbet de altså i gjennomsnitt 42,1 timer per uke.

Dette tyder på at studentene er vant til å jobbe mer enn det som karakteriseres som «normal arbeidstid», i motsetning til det som framgikk i Ruud (2008), Tønnessen & Setten (2014) og Tønnessen & Larsen (2016).

NOKUT har ikke med leksehjelp og medier i sine data, noe som hos oss utgjør gjennomsnittlig henholdsvis 2,3 og 2,4 timer per uke for studieårene 2014–2015 og 2015–2016. Trekker vi dette fra i våre data, får vi 40,7 og 39,7 timer per uke totalt, mens NOKUT har 41,5 og 40,7. Altså er det ikke signifikante forskjeller, selv om NOKUT har litt høyere tall enn det vi har og en annen metodisk tilnærming.

Våre data tyder på at studentene jobbet to færre timer studierelatert i 2015–2016 enn i 2014–2015, mens de brukte 1,1 timer mer på annet arbeid i 2015–2016 enn året før, slik at total tidsbruk på studier/arbeid var under en time mindre i 2015–2016. NOKUT fant at studentene jobbet 2,1 færre timer studierelatert, men også at de jobbet 1,3 timer mer med annet arbeid – jf. tabellene 1 og 2. Vi ser, fra både våre og NOKUTs data, at studentene i 2015–2016 jobbet færre timer studierelatert enn studentene i 2014–2015, og også at de jobbet mer med annet arbeid. Vi vet ikke om det ene forårsaker det andre, men kommenterer at kausaliteten vil kunne gå i begge retninger.

I slutten av hvert semester har studentene én eller flere eksamener. Vår erfaring er at studentene i disse periodene arbeider langt mer enn i «vanlige» uker. Her bygger vi både på piloten, uttalelser fra studenter og på den ekstra aktiviteten vi konkret merker ved e-poster, spørsmål fra studentene og så videre. Vi mener derfor at det er god grunn til å anta at den ekstra arbeidsmengden dette medfører, ville gitt et enda høyere gjennomsnitt. Dette blir altså antakelser fra vår side, men det er absolutt noe fremtidige undersøkelser bør trekke inn. For øvrig nevner vi at spørsmålene NOKUT stiller, ikke nevner eksamenslesing, og da kan denne arbeidsperioden lett bli glemt av studentene. Likevel kan vi ikke se bort fra at studenter har valgt å oppgi flere timer enn de faktisk har jobbet både i vår undersøkelse og i NOKUTs undersøkelser, som diskutert i metodedelen.

Mange studenter har gitt uttrykk for at vårsemesteret er langt mer arbeidsbelastende enn høstsemesteret. En analyse av våre data viser at de jobber over tre timer mer per uke i vårsemesteret. NOKUTs undersøkelse foretas i høstsemesteret, og det kan stilles spørsmål ved hvorvidt det ville ført til høyere tall dersom NOKUT hadde målt om våren. Dette gjorde de i studieåret 2015–2016 med utvalgte studenter i utvalgte utdanninger. Studentene rapporterte da at de hadde brukt en time mer på egenstudier per uke (Bakken, Damen & Hauge, 2016).

Ikke uventet oppgir studentene at de har større arbeidsbelastning i praksisperiodene enn ellers. Dette har vi tatt hensyn til, både ved at det er målt, og at vi har vektet for praksis, slik at det er den totale gjennomsnittlige arbeidsmengden som framkommer.

Vår studie gir ingen indikasjon om hvordan tidsbruk er i andre utdanninger, og vi har ikke grunnlag for å sammenligne ut fra våre data. Spørsmålene vi stilte var spisset inn mot læreryrket. For eksempel stilte vi spørsmål om skole, SFO, AKS og leksehjelp. Dette ga oss data om det vi har kalt «annet studierelatert arbeid», noe studenter lett kan overse i mer generelle undersøkelser, og som de ofte heller ikke spørres om. Vi viser her også til problemer nevnt av Chambers (1992) om hvordan arbeid defineres (sitert på side 4). En styrke ved NOKUTs undersøkelser og flere av de øvrige studiene som er referert, er at de kan brukes til å sammenligne ulike utdanninger. Selv om disse studiene kanskje ikke gir et helt kor-

rekt bilde av faktisk tidsbruk, kan det tenkes at de metodiske problemene slår ut på tilsvarende måte. Det vil være interessant å gjennomføre lignende undersøkelse som vår – og se på omfanget av studierelatert arbeid i ulike utdanninger. I den sammenheng vil det også være interessant å se om det er noe spesielt med hensyn til kombinasjon av praksis, ujevn arbeidsmengde og annet studierelatert arbeid i lærerutdanninger som har gjort at disse studiene kommer dårligere ut enn andre studier i slike undersøkelser.

REFERANSER

- Bakken, P., Damen, M.-L., & Hauge, M. S. (2016). *Rom for mer læring?*
Hentet fra <http://www.nokut.no/NOKUT-notat/Rom-for-mer-laring>.
- Bakken, P., Damen, M.-L., & Keller, L. D. (2015). *Studiebarometeret 2014: gjennomføring og hovedtendenser*. Hentet fra <http://www.nokut.no/studiebarometeret/analyser>
- Chambers, E. (1992). Work-load and the quality of student learning. *Studies in Higher Education*, 17(2), 141–153.
- Frøseth, M. W., & Smeby, J.-C. (2007). *Førsteårsstudentene: utdanningsvalg, studieatferd og vurdering av studiet og undervisningsopplegg*. Oslo: Høgskolen i Oslo.
- Hovdhaugen, E. (2004). *Tidsbruk og ambisjon: resultater fra stud.mag.-undersøkelsene 2001, 2002 og 2003*. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Kember, D. (2004). Interpreting student workload and the factors which shape students' perceptions of their workload. *Studies in Higher Education*, 29(2), 165–184.
- Martinussen, G., & Gray, J. (2014, 18. august) Lærerstudenter er ikke late. *Aftenposten*, 2, s. 10–11.
- Martinussen, G., & Smestad, B. (2011). Allmennlærerstudentenes arbeidsinnsats – bedre enn sitt rykte? I T. L. Hoel, T. M. Guldal, D. F. Dons, S. Sagberg, T. Solhaug & K. Wæge (Red.), *FoU i praksis 2010. Rapport fra konferanse om praksisrettet FoU i lærerutdanning* (s. 331–340). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- NOKUT (udatert-a). *Om Studiebarometeret*. Hentet fra <http://www.studiebarometeret.no/no/artikkel/2>.
- NOKUT (udatert-b). *Studiebarometeret, Grunnskolelærerutdanning 1.–7. trinn*. Bachelor, Høgskolen i Oslo og Akershus. Hentet fra http://www.studiebarometeret.no/no/student/sammenligne/257_glu1-7.
- Ruud, S. (2008, 29. jan). Lærerstudenter skulker skolen. *Aftenposten*.
Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/dm0oz/Larerstudenter-skulker-skolen>
- Skodvin, O., & Lid, S. E. (2014, 20. august). Et enda bedre studiebarometer. *Aftenposten*, 2, s. 12.
- Tønnessen, E., & Larsen, H. (2016, 1. mars) Svarer på lærerkritikk: Vil også ha studenter som jobber mer. *Khrono*. Hentet fra <http://www.khrono.no/samfunn/2016/03/sognen-reaksjoner>.
- Tønnessen, E., & Setten, K. (2014, 19. mars) Lærerstudenter jobber minst. *Khrono*.
Hentet fra <https://khrono.no/2014/03/laererstudenter-jobber-minst>
- Ugreninov, E., & Vaage, O. F. (2006). *Studenters levemåte 2005*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Aamodt, P. O., & Terum, L. I. (2003). *Hvordan, hvor mye og hvorfor studerer studentene?: om læringsmiljø, jobbpreferanser og forståelse av kompetanse i profesjonsutdanningene*. Oslo: Høgskolen i Oslo, Senter for profesjonsstudier.